

Asia: VN/1088/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (lukio- ja ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksut EU/ETA-valtioiden ulkopuolisille ja ammatillisen koulutuksen tilauskoulutus)

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon keskeinen sisältö

Lausunnon laatiminen on ajankohdallisesti haasteellinen, sillä merkittäviä asiantuntijoita on ollut lausunnon antamisen ajalla (10.6.-5.8.2025) jo ennen lausunnon antamisaikaa alkaneilla tai jo lausuntoajalle myönnettyillä vuosilomilla. Aikataulu ei ole hyvän hallinnon ja lainvalmistelu tavan mukaista lainvalmistelua.

Nykyisessä toimintaympäristössä asialla ei ole Inarin kunnalle suoraa merkitystä. On kuitenkin mahdollista ja todennäköistä, että tulevaisuudessa ja työvoiman saatavuuden edelleen kiristyessä, säädös koskisi myös Inarin kuntaa.

Tällä hetkellä Inarin kunta järjestää lukiokoulutusta ja meillä on olemassa oleva kaksoistutkintorakenne alueen ammatillisen toimijan, Saamelaisalueen koulutuskeskuksen kanssa.

Jo tehdyt leikkaukset aikuiskoulutusrahaan ovat merkittävä uhka tulevaisuudessa saamenkielisen työvoiman saatavuudelle, joka on konkretisoitunut opiskelijoiden määrässä jo nyt. Tulevaisuudessa meillä on tarve paikalliselle osaavalle työvoimalle.

Lukion ja ammatillisen koulutuksen suomenkielisen tai ruotsinkielisen opetuksen läpi käyneillä perustutkinto-opiskelijoilla on tutkimusten mukaan hyvä vaste paikallisiin työvoimatarpeisiin, ja sitä kautta on todettava, että sillä voidaan lisätä työvoiman saatavuutta. Suhteessa tehty panostus on sitä tähän asti toteuttaneiden mukaan ollut vaikuttava. Inarin kunnassa työvoiman tarve on jo olemassa usealla alalla ja työttömien määrä vähäinen. Toisaalta matkailualalla tarvittavaa kielen ja kulttuurin tuntemusta on saatavissa sitoutuneiden muunkielisten ja suomenkielentaitoisten opiskelijoiden myötä. Hajautettu ammatillinen koulutus korostaa alueellisesti työvoiman saatavuutta eripuolilla maata.

Inarin kunta ei näe tarpeelliseksi, että tilauskoulutuksen mallia lähdetään edelleen kehittämään Suomen nykyisessä vahvasti säädeltyyn julkiseen koulutukseen perustuvassa koulutusmallissa. Inarin

kunta ei myöskään näe järkeväksi, että työvoimapulan kynnyksellä kansalliskielillä opiskeleville toisen asteen opiskelijoille asetetaan lukuvuosimaksuja. Mikäli lukuvuosimaksuja asetetaan, tulee ne asettaa englanninkieliseen koulutukseen, joka ohjaa myös sekä EU/ETA-alueen ulkopuolisia, että sen sisältä tulevia opiskelijoita opiskelemaan Suomen kansalliskieliä vastineeksi maksuttomalle koulutukselle ja lisää näin koulutetun työvoiman pysyvyyttä ja arvoa suomalaisilla työmarkkinoilla.

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia

Tarvittaessa tilauskoulutukselle ei tule olla esteitä. Inarin kunta suhtautuu kriittisesti siihen, saavutetaanko tutkinnon myymisvelvoitteella EU/ETA-alueen ulkopuolisista maista tuleville opiskelijoille, jotka opiskelevat kansalliskielillämme, enemmän hyötyä kuin haittaa. Kritiikkimme kohdistuu erityisesti kansalliskielillä annettavaan opetukseen. Tarvitsemme yhteiskuntaamme jatkossa tekeviä käsipareja, myös ammatillisen koulutuksen ammatteihin, joiden kouluttaminen on isolta osin hajautettu eripuolille maata. Suomi on erityisen haasteellisessa asemassa kielimaailmassa, ja mikäli saamme opiskelijat opiskelemaan suomen-, ruotsin- tai saamenkielisillä linjoilla. Opiskelu kansalliskielillämme sekä vastaa tarpeeseemme muita ratkaisuja paremmin, että sitouttaa opiskelijan maahan, jonka kielen hän jo hallitsee valmistuessaan kielelöntä paremmin.

Opiskelijoiden asema tulee olla oikeusvaltionperiaatteen mukaisesti selkeä. Yhtiöittämisvelvoite lisääisi byrokratiaa, joten siitä vapauttamista kannatamme.

Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia

Lukiokoulutuksessa ei ole tarvetta tilauskoulutukselle. Inarin kunta suhtautuu kriittisesti siihen, saavutetaanko tutkinnon myymisellä EU/ETA-alueen ulkopuolisista mailla tuleville opiskelijoille enemmän hyötyä kuin haittaa. Tarvitsemme yhteiskuntaamme jatkossa tekeviä käsipareja kaikilla koulutusasteilla. Kritiikkimme kohdistuu erityisesti kansalliskielillä annettavaan opetukseen.

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia

Emme yllä olevaan viitaten kannata lukuvuosimaksujen käyttöönottoa opiskelijoille, jos he opiskelevat kansalliskielillämme tai saamenkielillä.

Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia

Emme yllä olevaan työvoimapulaan viitaten kannata lukuvuosimaksujen käyttöönottoa kansalliskielillä opiskeleville opiskelijoille. Saavutettava hyöty EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille on lukukausimaksuilla koko valtakunnassa mitättömän pieni, 2-3 miljoonaa euroa, suhteessa sekä byrokratiaan, saavutettavaan hyötyyn, että suomen kansalliskielellä opiskelevien opiskelijoiden EU/ETA-alueiden ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden perheiden panostuksiin.

Maksuton lukiokoulutus suomen ja ruotsin kielillä on ollut maksuton tähän asti kaikille ja tulevaisuudessa luonnoksen mukaisena siis suomalaisille ja EU/ETA-maiden kansalaisille, mutta meidän tulee tunnistaa kasvava koulutetun työvoiman tarve. Tutkimusten mukaan suomen ja ruotsin kielen taitoiset korkeakouluopiskelijat ovat sitoutuneempia jäämään Suomeen kuin ei suomen-/ruotsikieltä hallitsevat ja meiltä korkeakoulutuksen hakevat EU/ETA-alueen ulkopuoliset opiskelijat. Suomen- ja ruotsinkielisillä linjoilla opiskelu lukiossa edellyttää jo kielen hallinnan ja se mitataan ylioppilaskokeessa. Suomen tai ruotsinkielellä opiskelu vaatii EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden perheiltä merkittäviä panostuksia jo ennen lukiokoulutuksen aloittamista ja sen aikana. Ei tule sekoittaa englannin kielellä opiskelevien toisen asteen tai korkeakoulussa

opiskelevien opiskelijoiden maasta poisvalumisen ongelmaa kansalliskielellä opiskelevien toisen asteen opiskelijoiden opiskelujen rahoitukseen, jota tämä lakimuutos koskee.

Korkeakouluopetus kansalliskielillä on nyt ja jatkossa ilmaista, mutta verrannoksi kerrottakoon, että englanninkielinen ilmainen korkeakouluopiskelu maksaa 10 miljoonaa euroa vuodessa. Todettakoon lisäksi, että missään EU/ETA-maassa ei ole tällä hetkellä lukukausimaksuja toisella asteella kansalliskielillä opiskeleville.

Englanninkielisessä koulutuksessa on havaittavissa liiketoimintaa ja se avaa korkeakouluopintojen mahdollisuuden Suomen ulkopuolella. Suomessa on 17 IB-lukiota, joissa voi opiskella englanninkielisellä linjalla maksuttomasti. Osaamisen valumisen ulkomaille suurin ongelma tulee tunnistaa tapahtuvan toisen asteen ja korkeakoulujen englanninkielisten linjojen kautta ja ratkaisuja mietittävä niiden ongelmaan. Samaan aikaan on kiistämätöntä, että myös suomen-, ruotsin- ja saamenkieliset hyötyvät englanninkielisestä opiskelusta työmarkkinoilla.

Lausuntonne koskien rahoituslain muutoksia

Koulutuksen määrä tulee suhteuttaa opiskelijoiden määrään ja järjestäjien tulee reagoida muuttuvaan tarpeeseen sen myötä. Toisaalta koulutus voi olla kalliimpaa toteuttaa joillakin aloilla ja siksi resurssit tulee koota ja toteuttaa koulutusta tehokkaasti eri koulutuksen tarjoajien välillä.

Aikuiskoulutus on jatkossakin tarpeen työvoiman tehokkaan käytön näkökulmasta. Pelkän leikkaamisen sijasta tulee löytää myös tehokkaat tiet uudelleen kouluttautumisen mahdollistamiseksi. Pelkkä leikkaaminen ei ole järkevää, sillä maailma muuttuu ja ammatit ja niiden sisällöt sen mukana. Pitenevä työura voi vaatia uudelleen kouluttautumisen, joka voi yhteiskunnan tehokkuuden kannalta olla järkevää.

Lausuntonne koskien oppivelvollisuuslakiin ehdotettavaa muutosta

Oppivelvollisuuslain muutokset näemme positiivisena.

Lausuntonne koskien tiedonvaihto-oikeuksia

Ei kommentoitavaa, näemme positiivisena.

Korhonen Ilkka

Inarin kunta - Kunnanhallitus 04.08.2025 § 176/ Sivistysjohtaja